

MATERIÁLY

DONACE VAVŘINCE TOULOVCE PRO ŠPITÁL V LITOMYŠLI. PRAMENNÁ EDICE¹

PETR SEDLÁČEK

The article deals with the charters from the archive fund „Archiv města Litomyšl“ (Archive of the town Litomyšl), inventory numbers 26–29. This fund is deposited in the Státní okresní archiv Svitavy. The article has the form of the edition of the charters. In the beginning, there are brief editing principles and some basic knowledge (most important signs) from the analysis in term of diplomatics, sphragistics and palaeography.

Key words: Chartres; Town of Litomyšl; 15th century; Vavřinec Toulovec; Wenceslaus IV; Edition.

1. Úvod

Cílem článku je edičně zpřístupnit listiny z archivního fondu Archiv města Litomyšl (inv. č. 26–29),² které se týkají donace Vavřince Toulovce pro špitál v Litomyšli. Edice obsahuje celkem 4 listiny. Všechny jsou vyhotoveny na pergamenu a v jazyce latinském. Provenience editovaných listin je různorodá. Zatímco listina č. 1 (inv. č. 26) byla vyhotovena v panovnické kanceláři, č. 3 (inv. č. 28) vzešlo z působení kanceláře biskupství litomyšlského. Číslem 2 (inv. č. 27) je označen notářský instrument o zmíněné donaci. Listina č. 4 (inv. č. 29) byla sepsána v kanceláři města Litomyšl.

Forma edičního zpracování je inspirována územ publikace *Řeholní kanovníci sv. Augustina v Lanškrouně*,³ ovšem s přenesením do českého jazyka namísto latinského. Text pramene je otištěn standardním písmem, kdežto editorská řeč je v kurzívě. Vsuvky pramenných textů do editorské řeči jsou ve standardním písmu a v uvozovkách.⁴ Nejisté čtení pramene je označeno otazníkem v kulaté závorce. Dvěma svislými čarami || je označena délka prvních tří řádků. Místa rekonstruovaná z důvodu poškození psací látky jsou vedena v hranatých závorkách [].⁵

Záhlaví edičního aparátu obsahuje pořadové číslo, údaj o datu a místě vydání, stručný regist listiny, informace o pečetích, charakter vyhotovení, resp. informace o psací látce, a uložení listiny. Následují poznámky na plíce a na dorzu. U popisu pečetí je uveden údaj o vlastníku pečetí, způsobu připevnění pečetí, barvě vosku a stavu jejího dochování (poškození).⁶

¹ Text vznikl v rámci projektu GA ČR „RBMV X. Listiny a listy východočeských archivů z doby Václava IV.“, reg. č. 17-16153S.

² Listiny jsou uloženy v SOKA Svitavy.

³ KRAFL, P. – MUTLOVÁ, P. – STEHLÍKOVÁ, D.: *Řeholní kanovníci sv. Augustina v Lanškrouně: Dějiny a diplomatař kláštera*. Praha 2010.

⁴ Tamtéž, s. 106.

⁵ Tamtéž, s. 108.

⁶ Tamtéž, s. 106.

Výše již bylo zmíněno, že všechny editované listiny byly vyhotoveny na pergamentu a v latinském jazyce. Ke každé z nich byla přivěšena pečeť, coby ověřovací prostředek. Způsob jejich přivěšení i dochování se u jednotlivých exemplářů liší. U č. 1⁷ je patrné značné poškození a následné restaurátorské práce. Pečeť krále Václava IV. z přírodního vosku je k listině přivěšena na žluto-černé točené šňůře. U č. 2 je pečeť vydavatele (otíštěná do černého vosku v misce z přírodního vosku) dochována v dobrém stavu. Přivěšena je na pergamenovém proužku. Stejný způsob upevnění je u č. 3, kde se vyskytují dvě pečeti. U první byl typář litomyšlského biskupa Jana otíštěn do červeného vosku v misce z přírodního vosku a u druhé, patřící litomyšlské kapitule, do přírodního vosku v misce z téhož vosku. Zatímco Janova pečeť je zachovalá, kapitulní je poškozená. U č. 4 se pečeť nedochovala. Zachoval se pouze pergamenový proužek, na němž byla původně přivěšena.

Z hlediska diplomatického jsou zkoumané listiny tvořeny běžnými listinnými formullemi, přičemž odlišnost spočívá nejen ve výskytu a pořadí jednotlivých částí, ale též v jejich stavbě, což se u listin od různých vydavatelů předpokládá. Listiny č. 1, 3 a 4 začínají shodně intitulací, na kterou navazuje promulgace. Zatímco u první listiny následuje arenga, třetí a čtvrtá pokračuje narací, přičemž u č. 3 je narace rozdělena inzertem listiny č. 2. U všech editovaných listin chybí subskripce, neboť hlavním ověřovacím prostředkem je stále pečeť. Sankce se vyskytuje pouze u č. 1. Listiny č. 1, 3 a 4 jsou zakončeny koroborací a datací, která se pokaždé ve své stavbě liší. U č. 1 je uvedeno datum, místo, inkarnační rok, den a měsíc, léta vlády. U č. 3 ji tvoří datum a actum, místo, inkarnační rok, den a měsíc. U poslední listiny má datace podobu: datum, místo, den dle svátku a inkarnační rok. Nejodlišnější ze všech listin je č. 2, začínající invokací ve znění „In Christi nomine amen.“ Poté následuje datace zahrnující inkarnační rok, indikci, den a měsíc. Ke konci listiny je uvedena koroborace, *actum*, svědkové a ověřovací formule veřejného notáře.

Z paleografického hlediska můžeme konstatovat, že všechny editované listiny jsou psány bastardou, která je úhledná, dobře čitelná a spíše lehká. Jediným úskalím při jejich čtení jsou části textu v místech, kde byl pergamen přehnutý. Sklon písma je vždy svísele orientovaný. Listina s inv. č. 29 je proti ostatním charakteristická drobnějšími literami.

K samotnému obsahu listin již bylo výše uvedeno, že se všechny týkají donace Vavřince Toulouce pro špitál v Litomyšli, která se nedochovala (případně nemusela vůbec existovat a byla vydána pod autoritou cizí pečeti ad hoc veřejného notáře), avšak máme její confirmace od panovníka, veřejného notáře, biskupa s kapitulou a města. U č. 1 potvrzuje král Václav IV. donaci ročního příjmu 30 kop grošů pražských pro špitál v Litomyšli, z čehož bez devíti grošů 17 kop grošů je od Vavřince Toulouce ze statků ve vsi Trusnov. Zdroje těchto příjmů a jmenování špitálního kaplana podřizuje městské radě v Litomyšli, osvobozuje je od daní a nařizuje zapsat do zemských desk. Instrument veřejného notáře Matyáše, syna Duchce(?) z Kladna, listina č. 2, potvrzuje, že Vavřinec Toulouec z Třebošné daroval se souhlasem krále Václava i litomyšlského biskupa a kapituly špitálu v Litomyšli již zmíněný roční příjem ze statků ve vsi Trusnov. Příjem mají dvakrát ročně vybírat konšelé města Litomyšl, přičemž část se má vynakládat na stravu a ošacení špitálního kaplana a zbytek na chudé a nemocné ve špitálu a malomocné před městem. Konšelé budou ustanovovat špitálního kaplana, jehož povinností bude také pravidelné sloužení stanovených zádušních mší za donátora a jeho rodinu. Znění tohoto instrumentu je inzervováno v listině č. 3, jejímž vydavatelem je litomyšlský biskup Jan s kapitulou. Potvrzují Touloucem donaci nejen na základě Matyášovy listiny, ale také dle listiny krále Václava IV. (č. 1).

⁷ O pečetech Václava IV. podrobněji MARÁZ, K.: *Sfragistika : Studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*. Brno 2014, s. 82–84.

O podmínkách donace se rozsáhle píše v listině č. 4, vydané městem Litomyšl. Zatímco předěšlé listiny hovoří o donaci Vavřince Toulouce pro špitál v Litomyšli ze statků ve vsi Trusnov ve výši 17 kop grošů pražských bez devíti grošů, v případě č. 4 se uvádí roční příjem pod patronátem litomyšlské městské rady o sumě 23 kop grošů pražských bez devíti grošů a navíc nejen ze vsi Trusnov, ale též z Mladočova.

U č. 4 jsou rovněž stanoveny podmínky darování, užití jednotlivých částek a postup v různých situacích, z nichž alespoň některé stojí za zmínku. Ustanovuje se donace 13 grošů na opravu budovy špitálu, 6 kop grošů (tři na sv. Havla a tři na sv. Jiří) na stravu a ošacení špitálních kaplanů a 13 kop grošů pro 22 chudých a nemocných ve špitále. Dále se má vydržovat 22 chudých a nemocných ve špitále a 3 malomocní před městem. Místo zemřelého ve špitále se má hned přijmout jiný. Místo zemřelého malomocného se má přijmout nemocný do špitálu. Kdyby se objevili noví malomocní, do počtu 3 mají být podporováni – adekvátní částku třeba odejmout chudým ve špitále. Místo zlé, hádavé ženy se má do špitálu přijmout hodná. Nemocní nemají ležet v kostele nebo u něj, čímž se zabrání zápachu. Výjimka je vystavena těm, kteří žádají o almužnu, jež se jim má ponechat. Nemocní a chudí ve špitále nesmějí svoje hmotné věci nikomu dávat ani odkazovat, zůstávají pro potřeby špitálu. Dále se v listině uvádí, že Vavřinec Toulouec odkázal po své smrti špitálnímu kaplanovi a jeho nástupcům půlku mlýna s půlkou zahrady a louky při hostinci ve vsi Desná za pravidelné sloužení mše (každou středu) k počtě sv. Mikuláše za spásu duše Vavřince a jeho příbuzných. Z příjmu tohoto mlýna bude povinen dávat 7 ½ groše na sv. Havla a sv. Jiří na osvětlení kostela v Mladočově. Při vyhlášení obecné berně v Českém království má z tohoto mlýna dát 7 ½ groše, kdyby mu je pán na hradě Richenburg nechtěl odpustit. Stanovena je také povinnost pro špitálního kaplana sloužit mše: každé pondělí za zesnulé, středu k sv. Mikuláši, čtvrtek k Tělu Kristovu, pátek k Utrpení Páně a sobotu k Blahoslavené Panně Marii. Kdyby tuto povinnost zanedbal, za každý případ zaplatí špitálu pokutu 1 groš. V případě úmrtí špitálního kaplana vybere městská rada jiného. Dále se v listině hovoří o výběru berní ze vsi Trusnov a Mladočov. Ustanoven je i přesný postup jejich vybírání. Poddaní ze zmíněných obcí jsou osvobozeni od berně i robot a jiných poplatků, s výjimkou pokut, jež mají případně připsány městu, které s nimi může libovolně nakládat.

2. Edice

1) 1407 květen 1. Praha

Václav IV., český král, potvrzuje nadaci ročního příjmu 30 kop grošů pražských pro špitál v Litomyšli; z toho 17 kop grošů bez 9 grošů od Vavřince Toulouce ze vsi Trusnov.¹ Zdroje těchto příjmů, jako i jmenování špitálního kaplana podřizuje městské radě v Litomyšli, osvobozuje je od daní a nařizuje zapsat do zemských desk.

Na žluto-černé šňůře přivěšena pečeť krále Václava IV. z přírodního vosku. Poškozená.

Orig. pergamen lat., SOkA Svítavy, Archiv města Litomyšl, inv. č. 26.

Na plíce: „Per dominum Conradum subcamerarium, Iacobus cancellarius Pragensis“

Na dorzu: „Iohannes Weyswasser. Tento majestát podle svolení jmenovaného zase ve dsky zemské vložen a vepsán jest. Léta M^o XL° XLIII v středu před svatým Tyburczym. Majestát krále Waczlawo na potvrzení nadání Toulowczowa na špitál. Latinskej 1407. Numero 8.“

Wenceslaus, Dei gracia Romanorum rex semper augustus et Boemie rex, notum facimus tenore presencium universis. Inter cetera salubria Deoque accepta pietatis opera, que pro abolendis hominum criminibus || providencia divina constituit, elemosina digne meretur efferrí, que tamquam amabilis suffragatrix de manibus pauperum volat in celum et illic suis amatoribus parat

hospitium et velut negotiatrix omnium || magnopere prudentior terrenis mercibus celestia comparat et transitoriiis eterna permutat. Nam et omnipotens Deus ideo alios paupertate constringit, alios divitiarum copia dilatavit, ut et illi habeant || unde propria valeant peccata redimere, et isti unde possint suam inopiam sustentare. Ad huius igitur elemosine virtutem per nos feliciter assequendam etsi super quemlibet egenum et pauperem teneamur intendere, illorum tamen urgemur penurias benignius sublevare, quos seve sortis conclusit adversitas et alaribus paternis exclusos sub sola spe elemosine alieni fecit domicilii inquilinos. Sane dudum ad audienciam nostram fidelium nostrorum relatio continuata perduxit, qualiter hospitale infirmorum situm in civitate Luthomislensis, in honore beatorum apostolorum dedicatum, insufficienti et nimis modico substantie et necessitatis stipendio sit dotatum, ut infirmos debiles in eodem hospitali degentes nonminus interdum austeritas famis absumeret, quam mortis impietas aboleret, fuitque nobis pro parte dictorum infirmorum supplicatum humiliter et attente, quatenus ad empcionem triginta sexagenas grossorum Pragensis census annui et perpetui, in sustentamentum et relevamen miserie ipsorum ipsis ex pia largitione hominum faciendam, consensum nostrum adhibentes, ipsum censum triginta sexagenas grossorum dicto hospitali et infirmis ipsius appropriare, inviscerare et unire de benignitate solita dignaremur. Nos eorum precibus utpote rationabilibus atque iustis benignius inclinati, ad laudem omnipotentis Dei eiusque gloriose genitricis virginis Marie necnon beatorum apostolorum, quorum res in hac parte agitur, gloriam et honorem, volentes eciam dictorum debilium et infirmorum penuriam pro beneficii nostri presidio sublevare, animo deliberato sano, fidelium nostrorum accedente consilio, regia auctoritate Boemie et de certa nostra sciencia ad hoc, quod Laurentius Tulowecz de Luthomissl, fidelis noster dilectus, decem et septem sexagenas grossorum minus novem grossis census annui et perpetui in villa Trussnow ad hospitale predictum et in usus infirmorum ibidem degencium legitimo emptionis et venditionis interveniente contractu rite et rationabiliter emit et comparavit, prout in emptionis et venditionis huiusmodi contractu plenius est expressum,² consensum nostrum regium benigne adhibuimus ipsumque censum decem et septem sexagenas grossorum minus novem grossis, ut premittitur, dicto hospitali beatorum apostolorum et usibus infirmorum et debilium ibidem appropriavimus, incorporavimus, invisceravimus, anneximus et univimus, appropriamus, incorporamus, invisceramus, annectimus, virtute presencium graciousius et unimus, decernentes et expresse volentes, ut capellanus pro tempore in eodem hospitali existens de prefatis decem et septem sexagenas grossorum census primo et ante omnia sex sexagenas grossorum census annui et perpetui habere debeat, residuum vero usibus prefatorum infirmorum realiter applicamus. Quos quidem census et dominium in villa Trussnow predicta et alia dominia, a quibus huiusmodi census provenient, consules et iurati civitatis Luthomislensis supradicte presentes et futuri adinstar aliorum bonorum ecclesiasticorum impedimentis quibuslibet cessantibus tenere, regere, levare et colligere ac capellanum in dicto hospitali toties, quociens opus fuerit, presentare poterunt et debebunt, et demum ipsum censum tam capellano pro tempore existenti, quam infirmis et debilibus annis singulis sine contradictione et renitentia respondere tenebuntur integraliter et in toto; indultum quoque nostrum pro residuis, videlicet tredecim sexagenas grossorum census, ut prefertur, ad predictum hospitale similiter comparandis seu eciam pia largitione hominum erogandis, in suo volumus robore permanere. Mandantes czudariis, notariis ceterisque officialibus tabularum regni nostri Boemie, fidelibus nostris dilectis, quatenus eundem censum triginta sexagenas grossorum, postquam emptus seu pia largitione hominum in usus infirmorum et debilium prefati hospitalis fuerit erogatus, tabulis terre Boemie iuxta ritum et consuetudinem eiusdem regni annotare et inscribere, modis omnibus non obmittant. Mandamus eciam venerabili . . . episcopo Luthomislensis, qui nunc est vel pro tempore fuerit, presentibus firmiter et districte, quatenus predictum censum ad hospitale prefatum spectantem et pertinentem ex nunc inantea

imperpetuum ad instar aliorum bonorum suorum ecclesiasticorum tueri debeat et fideliter defendere, prout indignacionem nostram gravissimam voluerit evitare, presencium sub regie nostre maiestatis sigillo testimonio litterarum. Datum Prage anno Domini millesimo quadringentesimo septimo die prima Maii, regnorum nostrorum anno Boemie quadragesimo quarto, Romanorum vero tricesimo primo.

2) 1407 červen 7. Litomyšl

Veřejný notář Matyáš, syn Duchce(?) z Kladna, potvrzuje, že Vavřinec Toulovec z Třemošné daroval špitálu v Litomyšli roční příjem 17 kop grošů pražských bez devíti grošů ze statků ve vsi Trusnov, se souhlasem krále Václava i litomyšlského biskupa a kapituly. Příjem mají dvakrát ročně vybírat konšelé města Litomyšl, přičemž část se má vynakládat na stravu a ošacení špitálního kaplana a zbytek na chudé a nemocné ve špitálu a malomocné před městem. Konšelé budou ustanovovat špitálního kaplana, jehož povinností bude také pravidelné sloužení stanovených zádušních mší za donátora a jeho rodinu.

Na pergamenovém proužku přivěšena pečeť vydavatele z černého vosku v misce z přírodního vosku. Zachovalá.

A) Orig. pergamen lat., SOkA Svitavy, Archiv města Litomyšl, inv. č. 27. (A)

B) Inzert v listině biskupa Jana a litomyšlské kapituly s dat. 1407, VII. 8., SOkA Svitavy, AM Litomyšl, inv. č. 28. (B)

In Cristi nomine amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo quadringentesimo septimo, indictione^{A)} XV^a, die VII^a mensis Iunii, hora vesperorum || vel quasi, pontificatus sanctissimi in Cristo patris et domini nostri domini Gregorii, digna Dei providencia pape duodecimi, anno primo, in domo officiolatus || curie episcopalis Luthomisslensis, in mei notarii publici infrascripti et testium presenciam subscriptorum, ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum, constitutus personaliter || honestus vir Laurencius dictus Tulowecz de Trzyemossna, sanus mente et corpore, non errans in iure nec in facto, nec aliquo circumventus errore, sed sponte et libere, pure et simpliciter, donacione vera, pura et gratuita, modo et forma, quibus de iure melioribus fieri potuit, dedit, donavit, legavit et predeputavit decem et septem sexagenas grossorum Pragensium denarium^{B)} minus novem grossis in et super tota villa sua Trussnow Luthomisslensis diocesis et hominibus censualibus, incolis ville eiusdem, cum agris, pratis et omni libertate ad ea pertinente, ad hospitale situm in medio civitatis Luthomisslensis necnon ad capellam sanctorum apostolorum in eodem hospitali situatam, pure propter Deum, pro salute anime sue et pro animabus Vitcze coniugis sue ac puerorum, consanguineorum, progenitorum et^{C)} predecessorum suorum omnium remedium salutare, de consensu eciam serenissimi principis et domini domini Wenceslai, Romanorum et Bohemie regis, cuius auctoritate regia ipsa bona iam realiter et de facto ad tabulas terrestres regni Bohemie inposuit et intabulavit, prout in littera regali cum sigillo magestatis (!) desuper confecta plenius continetur,¹ necnon consensu ad hoc principaliter et specialiter domini episcopi et cappeli^{D)} Luthomisslensis obtento, prout in litteris confirmacionis ipsorum desuper confectis² plenius dinoscitur contineri, eodemque modo, iure et dominio toto, prout ipsemet Laurencius tenuit et possedit, assignavit, incorporavit, pariter et invisceravit sub forma et nomine veri et perpetui annui census in prefatis bonis, hominibus censualibus, omnibus et villa Trussnow predicta per consules iuratos civitatis Luthomisslensis et ipsorum successores pro tempore existentes singulis annis perpetuisque temporibus duobus in terminis, videlicet in festo sancti Galli octo sexagenas grossorum cum vigniti quinque grossis et sex halensibus et in festo sancti Georgii similiter octo sexagenas cum viginti quinque grossis et sex halensibus tollendas, levandas et percipiendas – et pro uno cappelano eiusdem cappelle sanctorum apostolorum dicti hospitalis pro tempore existenti et ipsius^{E)} successoribus legitimis singulis annis in terminis pre-

notatis divisim sex sexagenas grossorum predictorum cum XXI° grossis, videlicet in festo sancti Galli tres sexagenas cum decem grossis et sex halensibus, in festo vero sancti Georgii totidem, pro victu et amictu dandas et assignandas cum effectum,^{F)} residuas vero decem sexagenas cum media grossis^{G)} predictorum census prescripti septimanis singulis per circulum anni sabbatis diebus per decem grossis^{H)} cum medio predictos pro pauperibus in predicto hospitali degentibus, necnon pro leprosis foris civitatem Luthomisslensis predictam in Gaza permanentibus per duos grossis^{CH)} minus tribus halensibus continue et sine negligencia dividendas et distribuendas^{D)} pro ipsorum pauperum infirmorum victualibus et aliis neecessitatibus comparandis fideliter ordinandas et deputandas, deficientibus autem leprosis in Gaza foris civitatem predictam, census pro ipsis deputatus predictus ad infirmos hospitalis predicti devolvatur et inter ipsos cum aliis pecuniis predictis pro ipsis deputatis dividatur – transferensque et transfundens omne ius et dominium in predictos cappellanos et pauperes hospitalis predicti, quod sibi competeat, quo addicta bona ville predictae quovismodo, necnon in predictos consules iuratos tamquam gubernatores et protectores bonorum eorundem veros et legitimos, nichil penitus iuris sibi et suis heredibus ibidem retinendo et reservando, sed potius ipsem^{J)} censum cum bonis predictis modo quo supra spirituali domino et proprietati ac iudicio annectendo et tribuendo sic et taliter per omnia, quod per cappellanum et ipsius successores predictos per se vel interpositas personas in capella sanctorum apostolorum predicta septimanis singulis missarum peragantur solemnia subscriptarum ad laudem Dei omnipotentis almeque genitricis sue virginis Marie salutemque omni^{K)} Cristi fidelium modo infrascripto, primam videlicet missam defunctorum secunda feria, secundam vero quinta feria de Corpore Cristi, terciam autem sexta feria de Passione Domini nostri Iesu Cristi et quartam missam sabbato de beata Virgine celebrantem, nisi aliquod festum aliud precellens supervenerit; offertorium vero circa supradictas missas ad scolasticum ecclesie Luthomisslensis pertinebit. Quandocumque autem et quocienscumque prefatus cappellanus et ipsius successores ex predictis quatuor missis aliquam officiare neglexerint sive neglexerit, in septimana tocienis, quociens neglectum fuerit det et assignet cum effectum^{L)} absque omni contradictione pro pena et nomine pene unum grossum Pragensis monete predictum pro pauperibus dicti hospitalis; quam penam prefati consules a dicto cappellano et ipsius successoribus^{M)} debebunt et possunt explendam petere et exigere sine strepitu et figura iudicii cuiuslibet, spiritualis vel secularis, vel sibi in censu suo defalcare, ipsumque cappellanum sive cappellanos tamquam veri et legitimi heredes et patroni dicte cappellanie et gubernatores bonorum predictorum tocienis, quociens opportunum fuerit et casus vacationis occurrerit, temporibus perpetuis ad ipsam cappellam instituendum sive instituendos loci ordinario presentare; hoc etiam adiuncto, quod prefatus cappellanus et sui successores illos viginti unum grossos ultra numerum(?) sex sexagenas^{N)} census predicti existentes^{O)} pro cera et candelis ad divina officia missarum predictarum exponere debent et tenentur. Ad que omnia et singula suprascripta gerenda, exercenda, ordinanda et disponenda memoratus Laurencius donator et dotator consulibus prefatis, ponens eosdem in locum suum, dedit et tradidit plenam, liberam et omnimodam potestatem et mandatum speciale – hoc solum expresso, quod omnes devoluciones occasione mortis et post mortem incolarum ville predictae non ad ipsos consules, sed ad amicos consanguineos propinquos decedencium devolvantur; culpe vero omnes sive omne^{P)}, de quacumque ratione vel ex causa in dictis bonis provenientes, pro pauperibus dicti hospitalis deputentur – promittens solemni stipulatione predictam donationem ac alia omnia et singula suprascripta in omnibus suis clausulis et punctis rata, grata et firma habere et tenere, nec contravenire vel contrafacere aliqua ratione sive causa, ingenio seu modo, de iure vel de facto, per se vel interpositam personam, sed predicta omnia et singula inviolabiliter perpetuo observare. Super quibus omnibus et singulis suprascriptis prefatus Laurencius donator petunt^{Q)} sibi per me notarium publicum infrascriptum confici et fieri unum vel plura publicum

seu publica instrumenta, ad maioremque et meliorem cautelam omnium premissorum sigilli sui proprii de certa sua sciencia presens publicum instrumentum appensione mandavit communiri. Acta sunt hec anno, indictione, die, mense, hora, pontis et loco quibus supra, presentibus reve-
rendo in Cristo patre et domino domino Iohanne, episcopo Luthomisslensis,³ necnon honorabili-
bus et discretis viris dominis magistro Iohanne de Colonia, officiali curie episcopalis Lutho-
misslensis, Petro de Morassicz, Laurencio in Albatis villa, ecclesiarum plebanis Martino Swen(?)
et Nicolao, cantore consistorii Luthomisslensis, predictis procuribus^{R)} et aliis multis testibus cir-
ca premissa fide dignis.

Et ego Mathias, natus quondam Duchconis de Cladna Pragensis diocesis, auctoritate imperi-
ali notarius publicus scribaque causarum consistorii^{S)} Luthomisslensis iuratis predictis^{T)} donacio-
nem aliisque omnibus et singulis suprascriptis dum sic, ut premittitur, fierent et agerentur, una
cum prenominate presens interfui testibus eaque sic fieri vidi et audivi, aliis certis prepeditis^{U)}
negociis per alium fideliter scribi, procuravi, hic me cum manu propria subscripsi, publicavi et in
hanc publicam formam redegi, signoque et nomine meis solitis consignavi, sigillo quoque ipsius
Laurentii Tulowecz donatoris vero et proprio et de mandato ipsius speciali sigillavi, requisitis^{V)}
in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

^{A)} „indiccionis“ v B. -^{B)} „denariorum“ v B. -^{C)} „ac“ v B. -^{D)} „cappelani“ v B. -^{E)} „eiūs“ v B. -^{F)} „effectū“ v B. -^{G)}
„grossorum“ v B. -^{H)} „grossos“ v B. -^{CH)} „grossos“ v B. -^{I)} „et pro“ v B. -^{J)} „ipsum“ v B. -^{K)} „omnium“ v B. -^{L)}
„effectū“ v B. -^{M)} „successores“ v B. -^{N)} „sexagenarum“ v B. -^{O)} „exrescentes“ v B. -^{P)} „emende“ v B. -^{Q)} „petiv-
it“ v B. -^{R)} „procuratoribus“ v B. -^{S)} „consistorii“ v B. -^{T)} „predicte“ v B. -^{U)} „prepeditis“ v B. -^{V)} „requisitis“ v B.
¹⁾ Viz listina SOkA Svitavy, AM Litomyšl, inv. č. 26. ²⁾ Viz listina SOkA Svitavy, AM Litomyšl, inv. č. 28. ³⁾ Jan IV. Železný,
biskup litomyšlský.

3) 1407 červenec 8. Litomyšl

Jan, litomyšlský biskup a kapitula litomyšlská potvrzují donaci Vavřince Toulouvce z Třemošné pro špitál v Litomyšli ve vsi Trusnov na základě Vavřincovy donační listiny sepsané veřejným notářem (srov. inv. č. 27), kterou inzerují, a potvrzující listiny českého krále Václava IV. (srov. inv. č. 26).

Na pergamenových prouzcích přivěšeny pečeti: litomyšlského biskupa Jana z červeného vosku v misce z přírodního vosku a litomyšlské kapituly z přírodního vosku v misce z téhož vosku. Janova pečeť zachovalá. Pečeť kapituly poškozená.

Orig. pergamen lat., SOkA Svitavy, Archiv města Litomyšl, inv. č. 28.

Na dorzu: „Numero 22 littera hospitalis; Manifest Yana biskupa i s kapitolou, latinskej, potvrzení na dání Taulowczowa na špitál litomyšlský 1407, die 8 Iuly.“

Nos Iohannes, Dei et apostolice sedis gracia episcopus Luthomisslensis, notum facimus tenore presencium universis, quod in nostra personaliter constitutus presencia discretus vir Laurencius dictus Tulowecz || de Trzymossna alias de Luthomyssl, quoddam instrumentum donacionis publicum¹ in pergameno scriptum sigilloque ipsius Laurentii Tulowecz proprio pendenti in presula pergameni || sigillatum, sanum et integrum, non viciatum non cancellatum nec in aliqua sui parte suspectum, sed omni prorsus vicio et suspicione carens exhibuit et ostendit nobisque presentavit, cuius quidem tenor || sequitur per omnia in hec verba:

[Následuje znění listiny veřejného notáře Matyáše. z r. 1407, VI. 7. Viz č. 2.]

Post cuius quidem instrumenti donacionis et dotacionis exhibicionem et presentacionem fuit nobis pro parte dicti Laurentii Tulowecz donatoris cum instancia debita supplicatum, quatenus prefatam donacionem auctoritate nostra ordinaria de benignitate solita confirmare et approbare dignaremur. Nos igitur considerantes, quod hospitale in civitate nostra Luthomissl suprascriptum

nimis modico necessitatis stipendio sit dotatum volentesque pauperum debilium et infirmorum in dicto hospitali degencium inopiam et penuriam pio presidio beneficii nostri sublevare, animo deliberato et de certa nostra sciencia, de consensu eciam serenissimi principis et domini domini Wenceslai, Romanorum et Bohemie regis, prout in litteris ipsius regie maiestatis² nobis similiter exhibitis et ostensis plenius dinoscitur contineri, necnon honorabilium et religiosorum fratrum, prioris, custodis, cantoris, scolastici ac totius capituli ecclesie nostre Luthomisslensis infrascriptorum ad hoc consensu accedentes et assensu, predictam donacionem ratam habentes et gratam in omnibus suis clausulis et punctis presentibus approbamus ipsamque iustam videntes atque piam, auctoritate nostra, qua fungimur in hac parte, confirmamus perpetuo robore valituram, ipsum censum decem et septem sexagenas grossorum minus novem grossos, ut premittitur, dicto hospitali sanctorum apostolorum et usibus infirmorum debilium in eodem degencium approperantes, incorporantes et anectentes. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et sigilli nostri maioris munimine iussimus roborari.

Nos vero Iohannes prior, Iohannes custos, Nicolaus cantor, Martinus scolasticus, totumque capitulum ecclesie Luthomisslensis supradicte petitionibus et supplicacionibus ex parte Laurentii Tulowecz donatoris suprascripti nobis cum instancia debita porrectis tamquam piis et iustis favorabiliter inclinati, propter condicionem hospitalis sepefati et sustentacionem debilium in eodem degencium meliorem divinique cultus augmentum, accedentesque, quod iusta et pia petentibus non est denegandus assensus, donacionem et dotacionem suprascriptam in omnibus suis clausulis et punctis similiter ratam et gratam habentes animo deliberato et de certa nostra sciencia, non compulsi nec coacti nec aliquo circumventi errore, sed sponte et libere, maturo prehabito consilio, unanimiter et concorditer, nullo penitus discrepante ad premissa omnia et singula consensum nostrum benivolum dedimus et adhibuimus et presentibus damus pariter et assensum. In cuius rei testimonium presentes litteras sigillo capituli nostri ad sigillum reverendi in Cristo patris domini episcopi Luthomisslensis memorati appensione iussimus communiari. Datum et actum Luthomissl anno Domini millesimo quadringentesimo septimo, die octava mensis Iulii.

¹⁾ Viz listina SOkA Svitavy, AM Litomyšl, inv. č. 27. ²⁾ Viz listina SOkA Svitavy, AM Litomyšl, inv. č. 26.

4) 1408 únor 3. Litomyšl

Purkmistr a rada města Litomyšl oznamují, že Vavřinec Toulovec z Třemošné daroval roční příjem 23 kop grošů pražských bez 9 grošů ze svých vsí Trusnov a Mladočov špitálu v Litomyšli pod patronát litomyšlské městské rady. Stanovují se podmínky darování, použití jednotlivých částek a postup v různých situacích.

Pečeť deperd., původně přivěšena na pergamenovém proužku.

Orig. pergamen lat., SOkA Svitavy, Archiv města Litomyšl, inv. č. 29.

Na dorzu: „Numero 23; Kšaft Wawrzincze Taulowcze na dání špitálu litomyšlského a že konšelé litomyšští ten špitál k správě své to přijímají. 1408 [Datum očištění] Panny Marie. Numero 7. Přiznaný“

Nos Petrus Swenn(?) magister civium, Mathias zemelrock, Troyanus, Laurentius pannifex, Niczco pistor, Petrus gleczl, Martinus pannifex, Iohannes de Choczna,¹ Laurentius dictus Iastrzab, Iohannes sutor || prope piscinam, Nicolaus pellifex et Blasco Chudy nunccupatus, iurati scabini civitatis Luthomisslensis, tenore presencium publice recongnoscimus (!) universis, quod honestus vir Laurentius dictus Tulowecz || de Trzymosna alias de Luthomissl veniens ad plenum nostrum consilium confessus est viginti tres sexagenas grossorum denariorum Pragensium

minus novem grossis census annui et perpetui, scilicet super villa Trussnow de||cem et septem sexagenas minus novem grossis et super villa Mladoczow² sex sexagenas grossorum predictorum, ad hospitale nostrum in medio eiusdem civitatis Luthomislensis situatum pro pauperibus et infirmis in eodem degentibus et decumbentibus se donasse, ordinasse perpetue et legasse anime sue et omnium parentum ac proximorum suorum ob remedium et salutem, quem quidem censum idem Laurencius Tulowecz nobis et successoribus nostris ad regendum, gubernandum iure perpetuo ac pacifice possidendum comisit, incorporavit et deputavit, prout hoc in littera regali cum sigillo magestatis (!) desuper confecta³ plenius dinoscitur contineri. De quibus quidem viginti tribus sexagenas grossorum minus novem grossis tredecim sexagenas grossorum predictorum septimanis singulis et perpetue per circulum anni sabatis diebus per quatuordecim grossos pro viginti duobus pauperibus ac infirmis in prefato hospitali decumbentibus et degentibus, videlicet duo lati grossi semper tribus pauperibus aut infirmis eisdem sine negligencia dividere et distribuere volumus et debemus, licet sint aut transsirent, multi vel pauci halenses pro uno grosso. Post quarum quidem tredecim sexagenarum grossorum distributionem resultabunt seu remanebunt tredecim grossi, quos debemus exponere pro edificiis, vitris et aliis reformationibus quibuscumque hospitalis supradicti. Et de prefatis viginti tribus sexagenis grossorum minus novem grossis sex sexagene grossorum, utputa singulis annis et perpetue ad festum sancti Galli tres sexagene grossorum et ad festum sancti Georgii similiter tres sexagene grossorum predictorum pro victu et amictu dande et levande sunt per cappellanos ipsius hospitalis de villa Trussnow supradicta; ubi remanebunt viginti et unus grossi, de quibus nos promittimus et debemus singulis annis et perpetue ad festum sancti Galli decem grossos cum medio et ad festum sancti Georgii similiter decem grossos cum medio dare et exponere pro cera ad divinum officium ibidem comparanda et deinde danda cappellanis prescriptis. Necnon de duabus sexagenis grossorum census pretacti predice ville Mladoczow singulis annis et in evum ad festum sancti Galli unum stamen grisei panni pro octuaginta grossis inter sex pauperes et infirmos vestiendos viliozem et pauperiorem vestem tunc temporis habentes et pro residuis quadraginta grossis eiusdem pecunie sexaginta ulnas de tela pro decem lintheaminibus ad lectisternia ipsorum infirmorum et pauperum protunc magis in lectisterniis deficiencium ac in prescripto hospitali decumbencium, videlicet ad quodlibet lintheamine sex ulnas eiusdem tele recipiendo, quamlibet unnam per singulos octo halenses computando emere et comparare debemus, impedimento quolibet postergato. Item pro tribus leprosis foris civitatem nostram boemicalem ultra fluvium, ubi itur versus Altam Mutam⁴ in Gaza consueta morantibus alteram dimidiam sexagenarum grossorum predicti census similiter singulis septimanis per circulum anni sabatis diebus perpetue duos grossos minus tribus halensibus sic, quod semper quatuordecim diebus tres lati grossi cum medio, super grossos septem halenses cuilibet leproso cedent et debentur, sed ultimis duabus ebdomadis anno quolibet inter eosdem tres leprosos tantum per tres grossos per nos et successores nostros dividi debent et largiri; nam in eisdem duabus ultimis ebdomadis deficient sex halenses, quibus iidem leprosi carebunt. Quorum omnium et singulorum pauperum ac infirmorum unacum leprosis in numero sint et esse debent viginti quinque, scilicet viginti duo pauperes et infirmi in prelibato hospitali et tres leprosi, non pauciores neque plures. Et quicumque aliquem pauperem seu infirmum in eodem hospitali mori contingerit, extunc debemus loco illius defuncti mox alium, videlicet miserabilem personam defectuosam, cecam aut infirmam surrogare; necnon quando unus vel duo aut omnes tres leprosi de ipsorum prefata Gaza morientur, extunc immediate vice illorum tot infirmos et pauperes in prenotato hospitali ordinare et adiungere pollicemur, cui vel quibus pecuniam septimanalem eorundem leprosorum defunctorum dare debemus et promittimus, quocienscumque fuerit opportunum. Si vero post longum aut brevem decursum temporis unus vel duo aut alii tres leprosi huc venirent mansionem habere volentes, quos ad dictam Gazam debemus assumere

et tantis pauperibus forcioribus in supradicto hospitali languentibus et iacentibus ipsorum pecuniam septimanalem auferre atque abstrahere et eisdem leprosis dare ac porrigere viceversa. Ceterum volumus, si aliqua mulier rixosa, contenciosa seu litigiosa foret et existeret inter pauperes et infirmos in ipso hospitali, extunc huiusmodi mulierem rixosam debemus licenciare de eodem et loco sui substituere et locare aliam bonam mitem patientem ac benignam. Eciam inhi-
bemus, quod de cetero nullus de nostris pauperibus et infirmis iaceat nec lectum habere presumat demptis, advenis et alienis in ecclesia eiusdem hospitalis, ut non fiat fetor nec feteat hominibus ibidem intransibus vel orantibus nunc et semper; ista condicione adiecta, quando pauperes et infirmi sederent in ipso hospitali aut foras, similiter demptis, advenis et alienis racione elemosinarum ipsis propter Deum dandarum et langendarum et quantum eisdem dabitur, sit multum aut paucum, hoc idem ad communitatem ipsorum pauperum et infirmorum dare astricti sunt et tenentur. Volumus insuper, quod nullus pauperum aut infirmorum supradictorum in prescripto hospitali decumbencium et degencium res, vestimenta, pecunias ac alia bona quecumque, si quas aut que habuerit, nequeat nec habere debet auctoritatem seu potestatem quoquam legandi, donandi et distribuendi, sed quidem pocius huiusmodi res et bona qualiacumque pro utilitate et usu comunitatis aliorum pauperum et infirmorum semper ibidem debeant perpetuis temporibus remanere. Si vero aliqui pauperes et infirmi in sepefato hospitali aliquo tempore deficerent, extunc septimanalis pecunia eorundem debet reponi et in deposito haberi et de consilio, scitu et consensu nostro exponi pro vitris ad fenestras, edificiis aut aliis reformationibus dicti hospitalis, ubicumque fuerit opportunum; de qua pecunia reposita et deinde exposita pro vitris et reformationibus ut premittitur nobis racio seu computacio dari debet per alios nostros conscabinos ad huiusmodi pecuniam taliter exponendam constitutos. Et si in prescriptis villis Trussnow et Mladoczow fierent desolaciones hereditatum aliquarum ita, quod aliquem censum acquirere et extorquere ibidem non possemus, extunc pauperibus et infirmis in eodem hospitali iacentibus debemus abstrahere et auferre tantum, quantum deficeret in censu supradicto; isto non pretermisso, quod cappellanus noster et sui successores ipsius hospitalis debent nos et successores nostros habere pro collatoribus dominis et patronis necnon ipsi sub iugo et ad placitum nostrum semper sint et esse debent. Et quandocumque nos et successores nostri censum acquirere non possemus in temporalibus seu iure seculari, extunc ipsi cappellani possunt et debent acquirere, extorquere et citare iure spirituali villanos et censuales dictarum villarum Trusnow et Mladoczow, si opus fuerit pro censu prenotato. Hoc eciam incluso, quod antedictus Laurencius Tulowecz post obitum suum cappellano protunc existenti et suis successoribus dedit, contulit, legavit et deputavit medium molendinum suum cum medio orto et medio prato ad illud pertinentibus in villa Dessna⁵ ante et prope thabernam eiusdem Laurencii Tulowecz habitis et situatis ad habendum, tenendum, utifruendum iure perpetuo ac pacifice possidendum pro una missa singulis feriis quartis perpetue ad honorem sancti Nicolai confessoris in dicto hospitali mox post mortem suam legenda, anime sue et omnium parentum ac proximorum suorum ob remedium et salutem; ita videlicet, quod ipsi capellani post mortem eiusdem Laurencii Tulowecz, ut prescribitur, singulis annis et perpetue de dicto medio molendino et de proventibus eiusdem ad festum sancti Georgii septem grossos cum medio et ad festum sancti Galli similiter septem cum medio grossos ad ecclesiam in Mladoczow pro lampade sub pena excommunicationis dare tenebuntur. Et quandocumque generalis berna fieret seu transsiret in regno per edictum et mandatum dominorum imperatoris aut regis Boemie, extunc idem cappellanus aut sui successores de supradicto medio molendino, medio orto et medio prato, si dominus castri in Richenburg,⁶ qui est aut pro tempore fuerit ad instanciam precum suarum eos supportare noluerit, septem grossos cum medio in castrum Richenburg predictum dare debent et tenentur; hoc eciam adiuncto: quocienscumque ipsi capellani in dicto hospitali infrascriptas missas singulis feriis secundis, missam defunctorum feri-

is quartis de sancto Nicolao, feriis quintis de Corpore Cristi, feriis sextis de Passione Domini et sabatis diebus de Beata Virgine Maria singulis annis et perpetue legendas non legerent vel legere obmitterent, tot vicibus incidere seu incurrerent penam unius grossi, ipso facto, quod ad communitatem eorundem pauperum et infirmorum ibidem dare tenemur et pagare. Item quando cappellanus noster ipsius hospitalis viam universe carnis ingrederetur, extunc nos et successores nostri mox alium probum, ydoneum et honestum loco illius defuncti loci ordinario debemus presentare, canonicè confirmandum. Percepit, quod sepefatus Laurencius Tulowecz ex relatu veridico transeunte aut existente berna generali, quod alias ab antiquo de pretacta villa Trusnow tantum dabantur quinque fertones grossorum collectoribus eiusdem berne, sed Pesco de Uherska,⁷ antiquus videlicet pater Petri de eadem, empta olim ipsa villa Trusnow convertebat eosdem quinque fertones grossorum in dando ipsam bernam ad suam summam; si autem prelibatus Petrus pro nunc hoc idem facere conaretur, extunc nos domino nostro episcopo notificare debemus, sibi supplicando, quatenus dignaretur scribendo inducere eosdem collectores berne, ut ipsi talia eundem Petrum de Uherska facere non permittant. Sed si ipsi collectores berne ad petitionem eiusdem domini nostri episcopi dictos quinque fertones grossorum hominibus nostris dicte ville Trusnow non parcerent nec supersederent, quibus collectoribus homines dicte ville semper et omnino pro regia berna eosdem quinque fertones grossorum dare tenebuntur ita, quod predicti quinque fertones grossorum vel alia pecunia quecumque ipsius berne eadem villa Trusnow non ad predictum Petrum de Uherska nec ad successores suos spectent vel pertineant, neque per aliquem eventum eis dentur per homines supradictos. Si vero prescripti collectores ipsius berne ad instanciam precum dicti domini nostri episcopi Luthomislensis supportarent, parcerent et supersederent predictos quinque fertis grossorum hominibus ville Trusnow antedictæ, extunc berna regalis ad memoratum dominum episcopum Luthomislensem, qui pro tempore fuerit, ratione tutorie bonorum legitime pertinebit; pro qua berna regia eorundem bonorum nostri hospitalis nos eisdem domino nostro aut successoribus suis episcopis humiliter supplicabimus et supplicare debemus, quatenus ipsi eandem bernam pure propter Deum pro edificiis, vitris ad fenestras aut aliis reformationibus dicti hospitalis dare et tribuere dignarentur, quibus pecuniis per eosdem nostros dominos datis vel dandis de consilio et consensu suorum exponere debemus pro necessariis supradictis eiusdem hospitalis. Item existente berna generali ut supra, extunc in dicta villa Mladoczow de una aratura tres grossi, de sex quartalibus agri quinquagintaquatuor grossi, de duabus desertis virgis agri quinque grossi et de pastore similiter quinque grossi in casu, si antedicti collectores berne ad petitionem nostram aut eorundem hominum de Mladoczow minus recipere nolent de pastore prescripto et de scriptura convenient et ordinent iidem villani homines utriusque ville Trusnow et Mladoczow, quomodo remissius et levius poterint cum eisdem collectoribus berne concordare, nam alias dati sunt de qualibet villa earundem quinque vel sex grossi. Item quando prefati collectores berne in Altam Mutham pervenerint ad colligendam aut recipiendam eandem bernam regalem, tunc nos prima die loquamur et loqui debemus domino nostro episcopo memorato sibi supplicando, quatenus ipse dignetur dirigere litteram supplicacionis sepedictis collectoribus berne, ut non noceant nec aliqua dampna inferant bonis prescripti hospitalis, utputa in Trusnow et Mladoczow, donec ipse non concordaret ex parte nostri cum ipsis aliquomodo berna pro eadem et ad colligendam eandem bernam iuxta gratiam pie et misericorditer in eisdem villis debet colligi et recipi per nos et successores nostros de qualibet virga agri per singulos tercium dimidium grossorum recipiendo. Ultimo tamen sepedictus Laurencius Tulowecz homines suos de prescriptis duabus villis Trusnow et Mladoczow a devolucionibus mortuorum dimisit liberos perpetue et solutis; ita nos similiter huiusmodi devoluciones mortuorum a dictis villis et ab hominibus nunc et in futurum in eisdem habitantibus et morantibus nolumus recipere, sed volumus, quod quecumque bona mobilia et immobilia ibidem de uno amico seu proximo ad ali-

os amicos seu proximos cunctis temporibus et perpetue devolvantur seu devolvi debent pleno iure, contradictione qualibet non obstante. Si vero infra annum et diem a die mortis defuncti nullus apparuerit amicus consanguineus, qui se amicum consanguineum probare posset, extunc agri et bona mobilia ac immobilia universaliter universa dicti defuncti ad hospitale memoratum pro pauperibus per nos distribuenda devolventur, contradictionibus quibuslibet procul motis. Voluit etiam prefatus Laurencius et disposuit, quod incole earundem villarum Trusnow et Mladoczow tantum nudum censum solvant et a solutione pullorum, robotarum et aliis dacionibus sint liberi perpetue et soluti, emendis dumtaxat pro excessibus ipsorum villanorum preexclusis; quas emendas nos patroni predicti aut successores nostri pro expensis in iudiciis fiendis pie recipientes ab eisdem convertere debemus iuxta nostram voluntatem pro laboribus nostris et fatigis. Que omnia et singula superius expressa nos et successores nostri promittimus pure propter Deum nunc et perpetue exequi et deducere ad effectum. In cuius rei testimonium et maioris roboris firmitatem sigillum prefate nostre civitatis Luthomislensis presentibus duximus appendendum. [Datum] Luthomisl in crastino festi Purificacionis Beate Virginis Marie anno Domini millesimo quadringentesimo octavo.

¹⁾ Choceň, město v Pardubickém kraji. ²⁾ Mladočov, obec v Pardubickém kraji. ³⁾ Srov. listina SOkA Svitavy, AM Litomyšl, inv. č. 26. ⁴⁾ Vysoké Mýto, město v Pardubickém kraji. ⁵⁾ Desná, obec v Pardubickém kraji. ⁶⁾ Rychmburk, hrad v Pardubickém kraji u stejnojmenné obce, dnes zvané Předhradí. ⁷⁾ Uhersko, obec v Pardubickém kraji.

Mgr. Petr Sedláček
 Historický ústav AV ČR
 pobočka Brno
 Veverí 97
 602 00 Brno
 e-mail: sedl.petr@gmail.com